

Georgieni iacobiti

London Features International

De-a lungul secolului al XVIII-lea Marea Britanie a avut perioade lungi de stabilitate întrerupte doar de amenințări temporare cum au fost rebeliunile iacobite. Prosperă și puternică, această țară a devenit o mare putere imperială și a declanșat prima revoluție industrială a lumii.

În anul 1714 moare Regina Ana, ultimul membru al dinastiei Stuart. În ciuda tuturor planurilor și comploturilor care îl susțineau pe fratele ei vitreg, denumit "bătrânul pretendent", aflat în exil, pe tron s-a urcat fără nici un incident un prinț străin, cea mai apropiată rudă de origine protestantă. Astfel Principele elector George de Hanovra – un stat de mărime mijlocie din nordul Germaniei – a devenit la timpul potrivit Regele George I al Marii Britanii, primul din viitoarea dinastie de Hanovra, în ciuda faptului că abia vorbea engleză.

Imaginea înfățișează panica ce a cuprins Londra după falimentul companiei South Sea. Aceasta era o companie financiară al cărei profit rezulta în principal din creșterea continuă a prețului acțiunilor sale.

La început nimeni nu avea siguranța că domnia hanovrienilor va rezista în timp, așteptându-se la o lovitură din partea iacobitilor (urmasii lui James – Jacobus în latină – care se afla în exil). În Anglia comploturile iacobitilor au fost descoperite și înnăbușite, dar Conte de Mar i-a conferit lui James sprijin și i-a adus simpatia micilor nobili din Scoția de nord. Cu toate acestea, Mar nu a acționat destul de hotărât, iar după pierderea bătăliei de la Sheriffmuir, în noiembrie 1715, Iacobitii și-au pierdut inițiativa. Când "bătrânul pretendent", cunoscut pentru exagerata sa precauție, a sosit în Anglia, în decembrie, cauza sa era deja pierdută. Armata Iacobitilor s-a împrăștiat fără nici o luptă, iar în februarie 1716 James a fugit înapoi în Franța. O încercare similară sprijinită de Spania a avut loc în 1719, dar s-a dovedit a fi încă un fiasco.

O nouă eră

Timp de câțiva ani, asemenea amenințări au ascuns faptul că succesiunea Hanovrienilor însemna începutul unei noi ere – o eră în care conflictele acerbe, deseori mortale ale secolului al 17-lea păreau tot mai irelevante. Succesiunea a fost un mare triumf pentru partidul politic numit "Whigs" (Perucile) și pentru Parlament, creându-se un echilibru între forțele politice, ce puteau să își desfășoare activitatea fără conflicte violente.

Stabilitatea politică a fost favorabilă dezvoltării rapide a comerțului, care era deja o trăsătură caracteristică a vieții britanice.

Beneficiile comerțului erau apreciate de toată lumea; pe lângă bănci mai exista o rudimentară bursă de valori, ce își desfășura activitatea în cafenele, unde se vindeau și se cumpărau acțiuni. Consecințele negative ale acestor speculații au devenit evidente în 1720, când acțiunile de la South Sea Company au fost licitate la un preț exagerat cu puțin înainte ca această companie să dea faliment, ruinând mulți oameni și discreditând o seamă de membri ai guvernului.

Cel dintâi prim ministru

Criza l-a adus în prim plan pe Robert Walpole, care adesea e numit cel dintâi prim ministru britanic; el a condus fiecare ramură a administrației într-un mod cu totul nou. Walpole nu a tolerat existența rivalilor în Parlament; prin priciperea cu care s-a ocupat de alegeri și de membri parlamentului a reușit să asigure o majoritate de încredere în Camera Comunelor. Metodele sale au fost deseori criticate, dar s-au dovedit a fi un mijloc eficient de a menținere și susținere a guvernului, în condițiile inexistenței unui sistem politic disciplinat. Un factor decisiv l-a constituit folosirea "poziției" și protecției – Coroana îi recompensa pe cei ce se dovedeau prieteni, adică loiali, și pe prietenii prietenilor cu posibilitatea de a se întâlni cu persoane importante de la orice nivel, de la mari funcționari ai statului până la funcționarii punctelor vamale locale. Deși puțini membri ai Parlamentului erau "cumpărați" pe față, cei mai mulți au decis că era în interesul lor să susțină Guvernul în majoritatea problemelor. În timpul lui Walpole acest mod de abordare a devenit o adevărată artă și a format baza aranjamentelor politice de la sfârșitul secolului XX.

Mansell Collection Gallery

National Portrait Gallery

▶ **Prințul Charles Edward Stuart.** Pentru susținătorii săi din Highlands era "Prințul Charlie cel Frumos". Oponenții săi îl numeau "tânărul pretendent".

▶ **Hotărât să recâștige pentru tatăl său coroana ce aparținuse cândva familiei, Charles Stuart debarcă în Scoția, în iulie 1745.**

Private Collection

Început să se manifeste mai agresiv, stârnind rivalitatea puterilor europene. Forțat să intre în război împotriva Spaniei (care ulterior s-a implicat într-un conflict de amploare mai mare cu Franța), Walpole a condus fără convingere și în cele din urmă a demisionat. A fost urmat la conducere de adepții săi, Pelhams, iar sistemul politic pe care îl crease a rămas neschimbat.

iar retragerea era o dovadă că încercarea lor eșuase. Cu toate acestea s-au decis să se retragă. Îndreptându-se spre nord, Iacobii au mai avut două victorii, dar în 16 aprilie 1746, la Culloden Moor, armata lor a fost distrusă de artileria Ducelui de Cumberland și de flintele armatei regulate. Înfrângerea a fost definitivă. După o serie de aventuri extraordinare "tânărul pretendent" a reușit să fugă din Scoția, dar cauza iacobită a fost pentru totdeauna pierdută.

În cei 20 de ani în care s-a aflat la putere (1721-1742) Walpole a dus o politică centrată în jurul a două elemente fundamentale: taxe interne mici și pace cu celelalte state. Din fericire și miniștrii francezi doreau, din anumite motive, pacea și astfel cele două țări au reușit să acționeze împreună pentru împiedicarea crizelor europene. Prosperitatea obținută prin această politică a consolidat poziția dinastiei de Hanovra iar iacobismul a devenit doar o amintire sentimentală, excepție făcând unele zone cum ar fi Highlands (Scoția de Nord).

Perioada de pace a luat sfârșit când ambițiile comerciale și imperiale ale Marii Britanii au

▶ **Cauza iacobită a fost definitiv pierdută, după ce armata luptătorilor din Highlands a avut parte de o înfrângere răsunătoare în bătălia de la Culloden.**

O înfrângere definitivă

Profitând de faptul că cele mai bune trupe britanice luptau în Europa, Stuartii au mai făcut o încercare de a recuceri tronul. De această dată în fruntea mișcării s-a aflat Prințul Charles Edward – numit și Charlie Cel Frumos – fiul "bătrânului pretendent". În iulie 1745 a debarcat cu pompă în Scoția însoțit de câțiva adepți, l-a proclamat pe tatăl său rege, a adunat clanurile și a intrat în Edinburgh. Zece zile mai târziu, în 21 septembrie, a câștigat bătălia de la Prestonpans și a pătruns în Anglia.

Armata iacobită a înaintat spre sud până la Derby, dar în ciuda așteptărilor englezii nu li s-au alăturat; pe de altă parte trupele hanoviene deveniseră mult mai puternice o dată cu reîntoarcerea grabnică a trupelor britanice aflate pe continent. Pentru armata iacobită înaintarea însemna înfrângere aproape sigură,

Acesta a fost un punct de răscruce în istoria Scoției de Nord. Guvernul britanic a decis că această societate tribală nu mai putea fi tolerată. Cei care participaseră la rebeliune au

DATE IMPORTANTE

- 1714-27**
Domnia lui George I, primul rege hanovrian
- 1715-16**
Iacobii își adună armata în Highlands
- 1720**
South Sea Company dă faliment
- 1721-42**
Robert Walpole devine prim ministru
- 1739-48**
Război cu Spania și apoi cu Franța
- 1745-46**
Prințul Charlie cel Frumos în fruntea mișcării iacobite
- 1756-63**
Războiul de Șapte Ani: Marea Britanie iese învingătoare
- 1760-1820**
Domnia lui George III
- 1770-82**
Guvernarea Lordului North și al "Prietenilor regelui"
- 1775-83**
Războiul american de independență: Marea Britanie pierde 13 colonii
- 1783-1801, 1803-06**
Pitt, cel mai tânăr prim ministru
- 1793-1802, 1803-15**
Marea Britanie în război cu Franța
- 1801**
În urma aplicării "Actului de Uniune" ia naștere Regatul Unit al Marii Britanii
- 1815**
Înfrângerea definitivă a lui Napoleon

Reproduced by gracious permission of Her Majesty the Queen

fost aspru pedepsiți, dar cea mai importantă umare a fost distrugerea sistemului de clanuri. Pământurile ce formau proprietatea comună a clanurilor au trecut în proprietatea sefilor de clan, care au fost încurajați să renunțe la arendași și să se apuce de ouier. Din această cauză zeci de mii de membri ai clanurilor au fost nevoiți să emigreze în colonii; în Highlands a fost construit un sistem de drumuri, pentru a definitiva intrarea acestui teritoriu în civilizația secolului al XVIII-lea.

Reforma parlamentară

Câțiva ani mai târziu Marea Britanie a intrat în Războiul de Șapte Ani (1756-63) cu un conducător de excepție: William Pitt cel Bătrân (mai târziu Duce de Chatham). Rolul forțelor britanice în conflictul european a fost limitat, dar luptele coloniale duse împotriva Franței în India, Canada și Indiile de Vest au dovedit că Marea Britanie devenise cea mai dezvoltată

Mary Evans Picture Library

▲ Caricatură din 1798 reprezentând lupta pentru supremație teritorială dintre Anglia și Franța. Anglia a devenit cea mai mare putere comercială, imperială și, maritimă.

apoi de a-l împiedica pe Wilkes să devină membru al Parlamentului, au stârnit numeroase discuții cu privire la libertatea cuvântului și la puterea parlamentară. În cele din urmă Wilkes a ieșit victorios. S-a născut și o campanie sub sloganul "Wilkes și libertatea!", în timpul căreia oamenii au realizat că Parlamentul, ce trebuia să fie protectorul libertăților, era de fapt corupt și nereprezentativ. Acesta a fost începutul viitoarei reforme parlamentare.

Prietenii regelui

În 1770 Regele a găsit un ministru ce satisfacea pretențiile sale, în persoana Lordului North.

Condalini Art Gallery/Bodgeman Art Library

putere imperială, comercială și maritimă. În anii 1750 politica internă a intrat într-o perioadă de instabilitate când în partidul Whig, ce deținea majoritatea în Camera Comunelor, au apărut grupări rivale. În 1760 s-a urcat pe tron un rege tânăr și ambițios, George III, hotărât să se implice activ în viața politică. Oponenții săi, obișnuiți cu stilul mai pasiv al predecesorilor au calificat această atitudine ca fiind neconstituțională. Deși legat de modul de comportare nu i se pot reproșa prea multe, s-a apreciat că George III a luat o serie de decizii greșite, cum ar fi aceea de a-l numi pe ducele de Bute primministru. Bute, care fusese tutorele regelui, nu era membru al nici unei grupări politice, iar regele George III și-a dat seama că nu putea governa eficace fără o majoritate solidă în Camera Comunelor.

În anii 1760 s-au perindat o serie de guverne Whig de scurtă durată. Printre cele mai amintite evenimente ale vremii se numără calomniile aduse lui Bute și regelui George III de John Wilkes, în periodicul *The North Briton*. Încercările repetate de a-l condamna și mai

▲ Regele George III s-a implicat activ în viața politică. A fost sprijinit de o grupare politică numită "Prietenii regelui".

▶ Radicalul John Wilkes l-a defăimat pe rege în periodicul său "The North Briton". Wilkes a devenit capul de afiș al unei campanii ce milita pentru libertatea cuvântului și reformă politică.

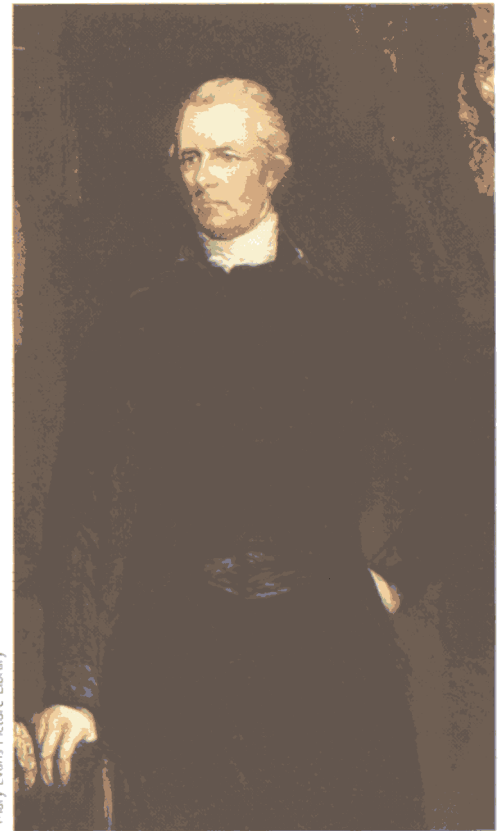
E.T. Archive

● Sub guvernarea Lordului North și a “Prietenilor regelui” Marea Britanie a pierdut cele 13 colonii americane. Acest tablou intitulat “Capitularea orașului Yorktown” prezintă soldații britanici părăsind liniile de apărare și predând armele.

● “Prietenii regelui” s-au dovedit a fi încăpățânați și incompetenți. În aceste condiții Regele George III a găsit o soluție tocmai în opoziție. Având susținerea regelui, William Pitt a devenit prim ministru în 1783, la vârsta de doar 24 ani.

Mary Evans Picture Library

Acesta a format gruparea “Prietenii regelui”, ce l-a susținut în fruntea guvernului mai mult de zece ani. Amplificarea problemelor din cele 13 colonii americane a atins în cele din urmă un punct culminant; atât pacea cât și războiul au fost tratate cu incompetență și încăpățănare și ca urmare coloniile au fost pierdute.

În încercarea de a se opune “Prietenilor regelui”, partidul Whig a devenit reformator, în fruntea căruia se aflau oratori străluciți precum Charles James Fox și Edmund Burke. În 1783, la vârsta de 24 de ani, devine prim ministru William Pitt cel Tânăr (fiul lui Chatham). El a guvernat într-o perioadă de stabilitate, ca-

racterizată printr-un număr restrâns de reforme economice și reticență față de risc; a dovedit numeroase calități administrative și sprijinit de rege și-a creat o reputație foarte bună.

Vântul schimbării

În afara Parlamentului ideile radicale (cum ar fi extinderea grupurilor cu drept de vot și reformarea modului de desfășurare a alegerilor) câștigau teren, mai ales după izbucnirea Revoluției Franceze din 1789, care promova ideea de “Libertate, egalitate și fraternitate”. Cu toate acestea situația s-a modificat radical când, în 1793, între Anglia și Franța a izbucnit răz-

boiul. Din acest moment radicalismul a fost considerat nepatriotic și datorită noilor legi a fost dat uitării pentru o perioadă lungă de timp. Mulți membri ai partidului Whigs l-au părăsit pe Charles James Fox și s-au alăturat lui Pitt și partidului Tory, ce deținea acum o majoritate copleșitoare.

O altă consecință a războiului a fost intensificarea problemei irlandeze. Deși Irlanda trecea printr-o perioadă dificilă – din punct de vedere economic era subordonată Angliei, iar marea majoritate a populației catolice era lipsită de drepturi civile – de-a lungul secolului al XVIII-lea a reușit să-și dezvolte o identitate națională; pentru o scurtă perioadă de timp a sperat că va reuși să obțină autonomia. În 1798 a izbucnit o rebeliune. Deși încercarea francezilor de a-i ajuta pe irlandezi a eșuat, autoritățile au fost atât de alarmate încât au înăbușit cu brutalitate orice mișcare, iar Parlamentul irlandez a fost mituit pentru a-și vota dizolvarea. În 1801, prin Actul de Uniune, Irlanda a fost încorporată în statul Britanic și astfel a luat naștere Regatul Unit al Marii Britanii.

Revoluția industrială

Războaiele franceze au durat până la căderea lui Napoleon în 1815. Între timp, dincolo de jocurile politice aveau loc mari schimbări sociale. Au apărut și s-au dezvoltat noi mișcări religioase, cum ar fi Metodismul, care încuraja dezvoltarea industriei și prosperitatea; mișcarea Renașterea Evanghelică a dat naștere unor umaniști de excepție, printre care și William Wilberforce, un cunoscut oponent al sclavagismului. Marea Britanie trecea printr-o etapă de transformări radicale și anume revoluția industrială, ce a constituit un punct de turmură în istoria mondială.

● Un desen omagiind “Actul de Uniune”. În 1801 prin semnarea acestui act Irlanda a fost încorporată în Regatul Unit al Marii Britanii.

Mary Evans Picture Library